

Raadsinformatiebrief

Datum	1 oktober 2024	Zaaknummer	2649590
		Portefeuille	Werk, jeugd, kunst en cultuur en energie
			M.H.B. Roozendaal
Onderwerp	Stand van zaken Wet Inburgering		

Behandeling in commissie

Niet van toepassing

Kennisnemen van:

Stand van zaken Wet Inburgering

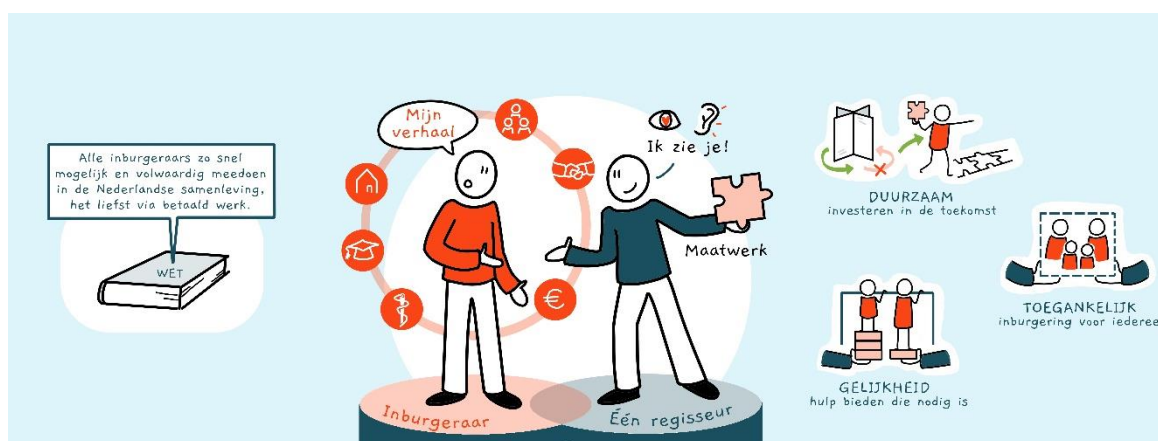
Aanleiding

Vanaf 1 januari 2022 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Inburgering. Eind 2022 heeft de Raad het beleidskader "Een toegankelijk inburgeringsbeleid" vastgesteld. Via deze raadsinformatiebrief informeren wij u als Raad over de stand van zaken van de uitvoering van deze wet.

Kernboodschap

1.1 Visie beleidskader

De gemeente Meierijstad wil dat inburgeraars zo snel en duurzaam mogelijk meedoen in de samenleving. We streven ernaar dat inburgeraars op een passend niveau participeren in onze gemeente. Om dit te kunnen bereiken gaan we een stap verder dan wat de wet voorschrijft. De volgende drie kenwaarden zijn daarin belangrijk: duurzaam, toegankelijk en gelijkheid.

Figuur 1: Uitwerking visie beleidskader Wet Inburgering 2022

1.2 Stand van zaken aanpak Meierijstad

Figuur 2 Aanpak Meierijstad

De doelgroep van de Wet Inburgering 2022 bestaat uit alle inburgeraars die op of na 1 januari 2022 een verblijfsvergunning hebben gekregen. De wet maakt onderscheid tussen statushouders¹ en gezinsmigranten/overige migranten². Per 1 augustus 2024 waren er 210 statushouders en 55 gezinsmigranten/overige migranten.

Gezinsmigranten

In de Wet Inburgering wordt onderscheid gemaakt in het aanbod voor statushouders, gezinsmigranten en andere migranten. Dit gebeurt om de volgende redenen:

- Gezins- en andere migranten zijn zelf verantwoordelijk voor de kosten van hun inburgeringstraject. Zij kunnen hiervoor een lening aanvragen bij DUO.
- De gemeente speelt een adviserende rol in het traject van deze groep.
- Aangezien gezins- en andere migranten al over een woning, inkomen en sociaal netwerk beschikken, wordt verwacht dat zij minder intensieve begeleiding nodig hebben.
- Gezinsmigranten zijn op verschillende manieren afhankelijk van hun partner, wat een belangrijk aandachtspunt vormt en mogelijke risico's met zich mee kan brengen.

¹ Statushouders: Asielzoekers worden statushouders (of vergunninghouders) op het moment dat ze een verblijfsvergunning krijgen. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) koppelt deze vergunninghouders aan gemeenten. Gemeenten moeten zorgen voor passende woonruimte voor statushouders.

² Gezinsmigrant en overige migranten: Gezinsmigranten zijn personen van buiten de EU die zich in Nederland vestigen voor gezinshereniging of gezinsvorming bij een Nederlandse partner. Overige migranten zijn geestelijke bedienaars en vreemdelingen met een verblijfsvergunning voor een niet-tijdelijk humanitair verblijfsdoel. Nieuw is wel dat de Turkse migranten inburgeringplichtig worden.

De Wet Inburgering is vertaald in de aanpak die hierboven is getekend. De aanpak valt onder het label PIM Welkom. In 2023 zijn er verschillende groepsgesprekken geweest met inburgeraars om te toetsen hoe de dienstverlening aansluit bij de behoefte van deze groep. De belangrijkste lessen die uit deze gesprekken naar voren kwamen is dat er meer aandacht nodig is in de begeleidingsfase in het eerste jaar en behoefte is aan informatie in eigen taal wat later teruggelezen kan worden omdat niet alle informatie de eerste fase relevant is. Hieronder worden per onderdeel de belangrijkste ontwikkelingen toegelicht.

1.2.1 Participatie vanaf dag 1 & Brede intake

Gemeente Meierijstad hanteert het principe 'Participatie vanaf dag 1' volgens de Wet Inburgering. We zoeken inburgeraars pro-actief op die verblijven in een asielzoekerscentrum(azc). We zien echter wel dat inburgeraars verspreid zijn door heel het land en het lastig maakt om ze pro-actief te benaderen. Inburgeraars verblijven langere periodes in het AZC door huisvesting langer duurt. Dit vertraagt hun kansen op participatie en werk.

Om dit te verbeteren, heeft de gemeente Meierijstad in 2023 samen met het Leerwerkloket Noordoost-Brabant en het COA een voortraject ontwikkeld in het azc. Tot heden hebben 24 personen deelgenomen aan het traject. Dit traject is gericht op vroegtijdig voorbereiden op participatie op de arbeidsmarkt en het inburgeringstraject. Dit traject zorgt ervoor dat inburgeraars actief bezig zijn met integratie, zodat er een concreet vervolgplan klaar ligt zodra zij gehuisvest worden. Dit traject wordt aangeboden aan inburgeraars die gekoppeld zijn aan azc in de omgeving. Na dit traject kunnen inburgeraars vanuit het AZC al starten met werken en een taaltraject.

Dankzij eigen opvanglocaties in de gemeente zijn er nieuwe mogelijkheden ontstaan om de overgang van asiel naar inburgering te stroomlijnen. Het uitgangspunt van participatie vanaf dag 1 heeft hierdoor meer betekenis gekregen. Kansrijke asielzoekers, waarvan verwacht wordt dat zij een verblijfsvergunning krijgen, worden al in de opvang aan werk gekoppeld. Momenteel is 75% van de werkbare asielzoekers werkzaam. Bij het verkrijgen van een verblijfsvergunning worden asielzoekers zoveel mogelijk aan de gemeente Meierijstad gekoppeld en begint de begeleiding naar huisvesting en inburgering. Door vroegtijdig te starten, zien we dat inburgeraars minder vaak een beroep doen op een uitkering of er korter van afhankelijk zijn.

1.2.2 Begeleiding & goede start

Om de integratie van statushouders in onze gemeente succesvol te laten verlopen, is goede begeleiding van cruciaal belang. Deze begeleiding is vastgelegd in de Wet inburgering en heeft als doel de zelfredzaamheid van inburgeraars te bevorderen. De wet geeft aan dat gemeente de Maatschappelijke begeleiding dienen vorm geven en kijken naar het biedt praktische ondersteuning bij zaken zoals huisvesting, zorg, werk en het verstrekken van informatie over de Nederlandse samenleving.

Uitdagingen in de huidige begeleiding

Uit gesprekken met inburgeraars en ketenpartners in 2023 is gebleken dat de huidige begeleiding niet altijd voldoet aan de behoeften van de doelgroep. De huidige begeleiding wordt uitgevoerd door Vluchtelingenwerk. De rol van maatschappelijke begeleider wordt ingevuld door een vrijwilliger. De belangrijkste knelpunten zijn:

1. De overgang van maatschappelijke begeleiding naar reguliere ondersteuning bleek voor veel inburgeraars te hoogdrempelig.
2. Er is sprake van een afname van beschikbare vrijwilligers.
3. Complexere casussen leiden tot een toenemende druk op vrijwilligers.

Pilot Maatschappelijke Begeleiding

Op basis van de input van ketenpartners en inburgeraars is in 2023 een vernieuwde aanpak voor maatschappelijke begeleiding ontwikkeld. Deze aanpak is getest in een pilot met 15 nieuw gehuisveste inburgeraars in de gemeente Meierijstad. De pilot werd uitgevoerd in samenwerking met de consultant inburgering, woningbouwcoöperatie, Welzijn de Meierij, Ons Welzijn, Farent en Next Moves Projects. Het doel van de pilot was om de ondersteuning van statushouders beter aan te laten sluiten op de reguliere dienstverlening en een doorlopende lijn te creëren in de begeleiding van nieuwkomers. Hierbij werd intensieve begeleiding door ervaringsdeskundigen (coach) en 1-op-1 ondersteuning direct na huisvesting geïntroduceerd.

Evaluatie van de pilot

In mei 2024 is de pilot geëvalueerd samen met de betrokken partners. De belangrijkste verbeterpunten die uit deze evaluatie naar voren kwamen zijn:

- Intensievere begeleiding in de eerste fase: De begeleiding is intensiever aan het begin van het traject, wat resulteert in een betere aansluiting op de behoeften van inburgeraars.
- Inzet van ervaringsdeskundigen: Door het betrekken van ervaringsdeskundigen wordt de begeleiding effectiever en beter afgestemd op de doelgroep.
- Verbeterde toegankelijkheid: Door de bereikbaarheid van de coach te vergroten via telefoon en WhatsApp, en groepsgewijze aanpak waar mogelijk, is de doorlooptijd van de begeleiding verkort.
- Vroege signalering van problemen: Structurele huisbezoeken zorgen ervoor dat mogelijke problemen vroegtijdig wordenesignaleerd.
- Cultuursensitieve begeleiding: Door cultuursensitief te werken en coaches in te zetten met een migratieachtergrond, kan de begeleiding beter worden afgestemd op de achtergrond van inburgeraars.
- Stimulering van participatie: De maatschappelijke begeleiding richt zich expliciet op participatie in de samenleving, waarbij laagdrempelige activiteiten worden gestimuleerd.
- Beperkt gebruik van welzijnsaanbod: Ondanks de geboden mogelijkheden maken inburgeraars weinig gebruik van het aanbod van welzijnsorganisaties. Dit benadrukt de noodzaak om het aanbod beter af te stemmen op de behoeften van inburgeraars en de toegang tot deze diensten te vergemakkelijken.
- Inzet van vrijwilligers: vrijwilligers worden taakgericht en als buddy ingezet, maar zijn niet verantwoordelijk voor de maatschappelijke begeleiding.

Vervolg maatschappelijke begeleiding

Op basis van de positieve resultaten van de pilot en een vernieuwde visie op maatschappelijke begeleiding, heeft de gemeente besloten om de subsidierelatie met Vluchtelingenwerk per 1 januari 2025 te beëindigen. In Q2 2024 is een aanbestedingsprocedure gestart om een nieuwe

partij te selecteren die de begeleiding zal overnemen. Uit de aanbesteding is Next Move Projects vanaf 1 januari 2025 de nieuwe partij voor het organiseren van de maatschappelijke begeleiding.

Gezien de specifieke kennis en ervaring die vereist is voor de uitvoering van deze wettelijke taak, is besloten om deze taak voorlopig niet onder te brengen bij de bestaande welzijnsorganisaties in de gemeente. Komende periode gaan we in overleg hoe het welzijnswerk beter kan aansluiten bij de groep nieuwkomers.

Next Moves Projects is een organisatie die nauw samenwerkt met ervaringsdeskundigen en zich de afgelopen jaren heeft bewezen op het gebied van re-integratie en participatie. Met een cultuursensitieve aanpak en maatwerk begeleiding ondersteunen zij statushouders effectief. In de gemeente Meierijstad hebben zij zich de afgelopen jaren ingezet voor statushouders die onder de oude Wet Inburgering vielen. Hun persoonlijke en op maat gemaakte ondersteuning wordt door deze statushouders als zeer positief ervaren, blijkt uit de gesprekken met hen.

1.2.3 Nazorgloket

In oktober 2023 zijn we samen met Next Moves Projects gestart met een nazorgloket om inburgeraars extra ondersteuning te bieden. In de praktijk bleek dat de maatschappelijke begeleiding vaak niet voldoende was, en dat veel inburgeraars door taalbarrières en onbekendheid geen gebruik maakten van de reguliere dienstverlening. Daarom hebben we het nazorgloket opgezet bij PIM Werkt, dat sinds oktober 2023 wekelijks geopend is. Begin juni 2024 hebben we dit loket uitgebreid naar het Spectrum in Schijndel.

Het nazorgloket stelt ons in staat om (ex-)inburgeraars beter in beeld te krijgen en hen op een zorgvuldige manier door te verwijzen naar reguliere partners, zoals welzijnsorganisaties. Ook werkende inburgeraars kunnen gebruik maken van het loket. Tot nu toe hebben 549 mensen hiervan gebruik gemaakt. De vragen gingen voornamelijk over financiën, scholing, opvoeding en werk.

1.2.4 Inzet sleutelpersonen

Sinds 2021 zetten we sleutelpersonen in om het inburgeringsproces te versterken. Dit zijn inwoners van Meierijstad die zelf als vluchteling naar Nederland zijn gekomen en hun inburgering succesvol hebben afgerond. Zij dienen als rolmodel voor nieuwe inburgeraars, geven voorlichting en helpen ketenpartners bewust te worden van cultuurverschillen. Inmiddels zijn 24 sleutelpersonen opgeleid in de gemeente Meierijstad, die nu actief bijdragen binnen het onderwijs, de zorg en de jeugdsector. Voorbeelden hiervan zijn het geven van informatie en voorlichting over opvoeden in Nederland, het informeren van ouders over het schoolsysteem en het adviseren van gemeentelijke consultants over cultuursensitief werken in verschillende casussen.

De rol van sleutelpersoon wordt op dit moment door een vrijwilliger uitgevoerd. De komende periode onderzoeken we of deze functie (ervaringsdeskundige) een betaalde functie kan worden.

1.3 Taal, participatie en werk

Inburgeraars krijgen allemaal een Persoonlijk plan Inburgering en Participatie (PIP). In dit plan wordt per inburgeraar bekeken welke inburgeringsroute het meest geschikt is. Op het gebied van taal beschrijft de wet drie routes: de B1-route (gericht op het behalen van taalniveau B1), de Zelfredzaamheidsroute (gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid), en de Onderwijsroute (gericht op het volgen van regulier onderwijs). Daarnaast wordt in het plan vastgesteld hoe de

inburgeraar aan participatie en werk kan gaan werken. Hieronder worden enkele projecten toegelicht.

Startbanen

De Zelfredzaamheids-route is gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid. Volgens de wet hoeven inburgeraars die deze route volgen geen examen af te leggen, maar moeten zij wel 800 uur aan participatieactiviteiten voltooien, naast het leren van de Nederlandse taal. Het project "Inburgering in tijd van de baas" is van start gegaan bij WSD en is met name bedoeld voor inburgeraars met een lagere leerbaarheid. Deze groep heeft vaak een aanzienlijke achterstand in de Nederlandse taal en staat daardoor op afstand van de arbeidsmarkt. Voorheen waren zij afhankelijk van een uitkering, maar tijdens hun inburgering doen ze nu werkervaring op, ontwikkelen ze nieuwe kennis en vaardigheden, en bereiden ze zich voor op werk na hun inburgering. Ze krijgen een arbeidscontract voor zowel de gewerkte uren als de uren die ze aan inburgering besteden.

In 2023 vond de eerste evaluatie plaats. Er zijn 25 startbanen gecreëerd in de WSD-regio, met de volgende resultaten:

- 8 personen zijn doorgestroomd naar regulier werk.
- 4 personen zijn uitgevallen tijdens hun startbaan.
- 1 persoon is overgestapt naar beschut werk.
- 1 persoon volgt een traject waarbij jonge statushouders fulltime naar school gaan (pre-Z-route).
- 2 personen volgen hun taallessen elders.
- 4 personen hebben nog steeds een dienstverband bij WSD, maar combineren dit niet langer met hun inburgering.

In 2023 heeft het ministerie een subsidie voor de regio WSD van €400.000 verstrekt om het project verder te ontwikkelen. Vijf gemeenten en regio's zijn gestart met het direct aanbieden van startbanen aan inburgeraars. De gemeenten Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam, evenals de regiogemeenten Meierijstad, Vught, Boxtel en Nuenen, en de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel werken op verschillende manieren aan startbanen voor inburgeraars die in hun gemeente komen wonen. Deze pilots worden in 2024 intensief gemonitord en geëvalueerd, vanuit het perspectief van inburgeraars, werkgevers en gemeenten. De opgedane lessen worden gedeeld met andere gemeenten, zodat zij ook kunnen starten met startbanen voor statushouders. Dankzij de subsidie is het project "Inburgering in tijd van de baas (Startbanen)" verder ontwikkeld, en in juni 2024 zijn we gestart met de pilot "Taal op de werkvloer". Deze pilot is opgezet omdat we een groep identificeerden die niet meer in staat leek om op traditionele wijze te leren. Binnen de pilot ligt de volledig focus op praktijkleren. We zijn gestart met zes deelnemers, waarbij de taallessen door een docent letterlijk op de werkvloer worden gegeven. Zo werken en leren de inburgeraars de taal direct in de praktijk.

Participatiebanen

Het leerwerktraject Participatiebanen duurt 3 tot 6 maanden en biedt aansluitend een parttime baangarantie. Dit traject vormt een concrete opstap naar verdere mogelijkheden, zoals een doorlopende leerlijn van inburgering, participatiebanen, leerwerktrajecten met branchecertificaten, een praktijkverklaring MBO, of een vervolg op MBO BBL niveau 1-2. In 2023 hebben 50 statushouders in Meierijstad deelgenomen aan het leerwerktraject Participatiebanen, en in de eerste helft van 2024 waren dit er 25.

In de onderstaande video wordt het project toegelicht door een inburgeraar uit Meierijstad die werkt bij de Jumbo. [Werken en inburgeren tegelijkertijd bij Jumbo Supermarkten \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Inzet accountmanager PIM Werkt specifiek voor de groep inburgeraars.

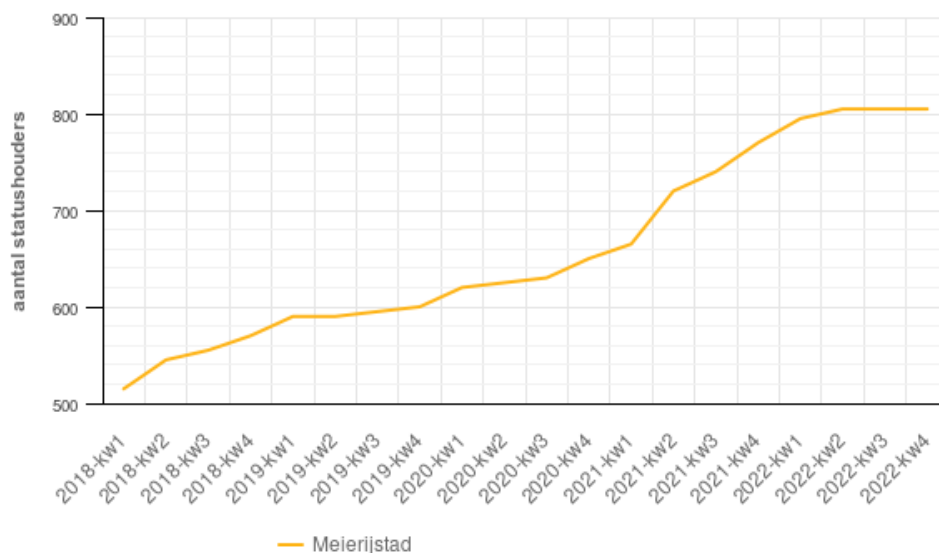
In de afgelopen jaren is het aantal inburgeraars in de gemeente Meierijstad aanzienlijk toegenomen. Sinds 2024 is er een accountmanager aangesteld die zich volledig richt op het plaatsen van statushouders. In het eerste halfjaar zijn er 20 statushouders geplaatst en daarmee uit de uitkering gestroomd. De accountmanager breidt het netwerk met werkgevers die statushouders kansen bieden verder uit en onderhoudt deze relaties om te zorgen dat statushouders duurzaam aan het werk blijven.

De accountmanager onderhoudt ook contact met werkgevers wanneer statushouders aan het werk zijn en zorgt voor korte lijnen met hen als er belemmeringen of problemen ontstaan op de werkvloer. Daarnaast worden gesprekken gevoerd met werkgevers om obstakels aan hun kant weg te nemen, zodat statushouders en vluchtelingen gemakkelijker aan het werk kunnen.

1.4 Monitoring

Voor de monitoring van ons beleid maken we gebruik van de landelijke benchmark statushouders van Divosa. In het beleidskader van 2022 is de eerste meting opgenomen, maar de benchmark loopt helaas achter. De cijfers over 2022 werden pas in juni 2024 gepubliceerd. Divosa werkt eraan om deze gegevens actueel te maken. De huidige benchmark maakt nog geen onderscheid tussen de Wet inburgering van vóór en na 2022, maar dit zal in de toekomst wel zichtbaar worden.

Een opvallende trend is de daling in het aantal inburgeraars dat onderwijs volgt. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in deze periode voornamelijk statushouders met een laag taalniveau (analfabeten) zijn gehuisvest. Vanaf 2022 zien we echter weer een stijgende lijn.

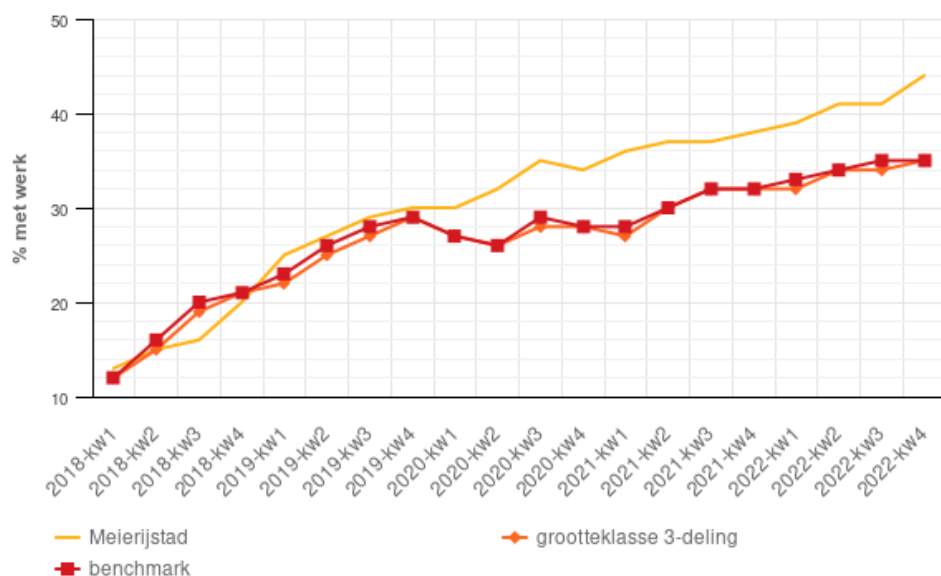
Figuur 3: aantal statushouders in de gemeente Meierijstad

In de bovenstaande figuur wordt het aantal statushouders weergegeven dat is gehuisvest in de gemeente Meierijstad. Dit betreft zowel volwassenen als kinderen.

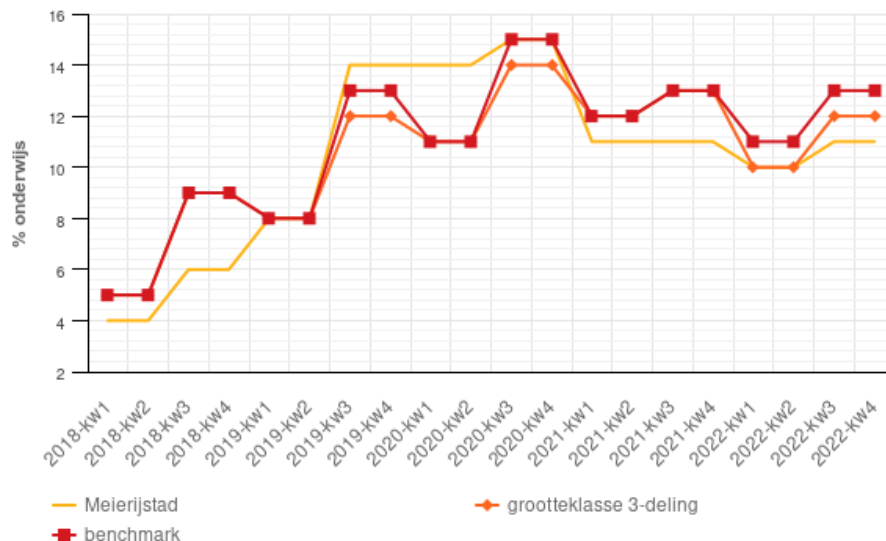

Figuur 4 Percentage aantal statushouders in de uitkering

De bovenstaande figuur toont het percentage statushouders dat een uitkering ontvangt. De lijn voor grootteklasse 3 geeft een vergelijking met alle deelnemende gemeenten in Nederland. De benchmarklijn vertegenwoordigt gemeenten die vergelijkbaar zijn met Meierijstad.

Figuur 5 Percentage aantal statushouders met werk

Figuur 6: Statushouders die onderwijs volgen

Communicatie

Deze raadsinformatiebrief wordt gedeeld met partners en adviesraad sociaal domein.

Participatie

Het inburgeringsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd samen met inburgeraars. Elk jaar organiseren we een bijeenkomst om direct van hen te horen hoe zij de dienstverlening ervaren en waar verbeteringen nodig zijn.

Duurzaamheid

De Wet Inburgering draagt bij dat de inburgeraars duurzaam mee doen in onze gemeente.

Financiën

De gemeente ontvangt van het Rijk de middelen voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering. Er zijn twee soorten kosten: uitvoeringskosten en kosten voor inburgeringsvoorzieningen. Gemiddeld bedragen deze kosten voor een statushouder €13.000 en voor een gezinsmigrant €600. De kosten worden verspreid over de inburgeringsperiode van drie jaar. De budgetten worden vastgesteld op basis van een voorschot, gebaseerd op de gemeentelijke taakstelling. Als niet aan de taakstelling wordt voldaan, moeten de inburgeringsvoorzieningen worden terugbetaald aan het Rijk.

In de praktijk blijkt dat de middelen van het Rijk, door indexering en re-integratiekosten, niet toereikend zijn. Om statushouders te laten participeren in de samenleving en een kwalitatief goed taalaanbod te bieden, is meer budget nodig. Er ontstaat per statushouder een gemiddeld tekort van ongeveer €6.000. Deze kosten worden gedekt uit het Re-integratiebudget van de Participatiewet.

In de Miljoenennota 2025 van het nieuwe kabinet wordt een bezuiniging op inburgering aangekondigd. De specifieke uitkeringen voor inburgering worden structureel verlaagd met een budgetkorting van 10 procent. Deze bezuinigingen stellen gemeenten voor de uitdaging om een passend en kwalitatief goed taalaanbod te blijven organiseren, en hebben ook impact op andere uitvoerende ketenpartners.

Dit jaar heeft de VNG om extra middelen gevraagd vanwege de hoge aantallen inburgeraars. De VNG pleitte voor een overbruggingsbudget tot aan de structurele afspraken in 2026. Helaas is dit verzoek niet gehonoreerd door het Rijk.

Planning

Niet van toepassing.

Bijlage(n)

Niet van toepassing.

Ter inzage documenten

Niet van toepassing.

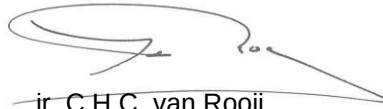
Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad

De secretaris,

De burgemeester,

Drs. M.J.M. Meertens

ir. C.H.C. van Rooij